

Vážený pane generální tajemníku,
Vážená paní náměstkyně,
Vaše Excellence, vedoucí diplomatických misí,
vážení zástupci vysokých škol, profesori a studenti,
vážení zahraniční hosté, dámy a pánové!

Jsem velmi rád, že Vás mohu opět přivítat na půdě Univerzity Karlovy při příležitosti slavnostního vyhlášení vítězů 23. ročníku Iberoamerické ceny. Nejprve mi dovoluňte poděkovat peruánské velvyslankyni J. E. Lilianě De Olarte De Torres Muga za organizaci letošního ročníku soutěže a vyjádřit radost, že nás navštívil generální tajemník Organizace amerických států pan Luis Almagro.

Když před sto lety, v roce 1918, vyhlásila Československá republika nezávislost, věnovala politická elita v prvních dnech a týdnech existence nového státu pozornost zejména zabezpečení chodu země a navázání kontaktů s mocnostmi, u nichž hledala pomoc při uznání na mezinárodní scéně, tedy s evropskými velmocemi Francií, Británií a Itálií, mimo Evropu pak se Spojenými státy. Československá diplomacie se pak aktivně účastnila jednání na mírové konferenci ve Versailles, kde se ovšem delegace Prahy nestýkala jen s reprezentacemi evropských mocností, ale také se zástupci zemí, které se první světové války přímo neúčastnily, ale měly zájem na poválečném uspořádání světa a staly se hned po podepsání mírové dohody členy Společnosti národů.

Českoslovenští diplomaté tak navazovali osobní kontakty s diplomaty zemí hispánského a luzobrazilského světa ještě dřív, než na počátku dvacátých let otevřela Praha svá vyslanectví a konzuláty v hlavních městech Španělska, Portugalska, Brazílie, Argentiny a dalších zemí Latinské Ameriky.

Činila tak v době, kdy už o potřebě spolupráce s těmito zeměmi volali významní představitelé československé kulturní a ekonomické elity. Brzy po vyhlášení

nezávislosti nabízel své služby ministerstvu zahraničních věcí Alberto Vojtěch Frič. Od začátku století navštívil několikrát americký kontinent, kde prováděl sběry sukulentů a etnografická pozorování v Argentině, Brazílii či Paraguay, po návratu seznamoval českou veřejnost s výsledky svých cest na stovkách přednášek a patřil k největším znalcům regionu s bohatými kontakty v odborných kruzích příslušných zemí. Vyslovil ochotu využít těchto kontaktů ve prospěch Československa stejně jako profesor Univerzity Karlovy Vlastimil Kybal, který přednášel dějiny románského světa na Filozofické fakultě, ale akademickou dráhu po roce 1918 opustil. Působil jako československý vyslanec v Rio de Janeiro, Madridu a nakonec v druhé polovině 30. let v Mexiku a středoamerických státech. V této funkci zorganizoval pobyt československého grafika Kolomana Sokola na jedné z nejprestižnějších latinskoamerických uměleckých škol, mexické Grafické akademii, kde tento československý pedagog trvale ovlivnil tvorbu jejích studentů. Už jako vyslanec pak Kybal napsal několik dnes už klasických prací o významu hispánského a luzobrazilského světa pro českou společnost.

Na druhé straně inspirovaly španělské pobyty ve 20. a 30. letech významné představitele české kultury při tvorbě literárních i výtvarných děl, ceněných dodnes českými literárními teoretiky i historiky umění. Připomeňme zde jen Čapkův poetický cestopis *Výlet do Španěl*, jehož překlad oceňuje i čtenářská veřejnost ve Španělsku a Latinské Americe.

Do Španělska, Portugalska a zemí Latinské Ameriky ovšem neodjížděli mezi světovými válkami z Československa jen diplomaté či cestovatelé, ale také zaměstnanci československých firem, aby je zde zastupovali, prodávali jejich výrobky a kupovali místní zboží. Plzeňská Škodovka tak založila v roce 1936 pro prodej a servis své produkce v Latinské Americe Škodu Platense, Baťa zřídil továrny v Chile a Brazílii, další společnosti exportovaly do regionu lokomotivy, cukrovary, pivovary i spotřební zboží. Do Latinské Ameriky mířily také tisíce československých emigrantů; někteří zde získali vynikající postavení, někdy ovšem v oblastech vzdálených jejich profesnímu zaměření.

Výsledky antropologických výzkumů elektroinženýra Vladimíra Kozáka dodneška oceňují brazilští antropologové, v Peru si pak váží filmových dokumentů mapujících život místních Indiánů, ale také hudební tvorby kameramana a skladatele Eduarda Ingriše, který přišel do Latinské Ameriky až po druhé světové válce.

Válečná léta, tragická pro okupované Československo, však byla zároveň dobou, kdy téměř všechny latinskoamerické země projevíly svému meziválečnému obchodnímu partnerovi velké sympatie. Nejenže poskytly útočiště tisícům československých exulantů a mnohým tak zachránily život, jako příklad mohou sloužit spisovatelé Egon Ervín Kisch, Adolf Hoffmeister či Lenka Reinerová, ale společně s dalšími americkými státy přijaly na konferenci ministrů zahraničních věcí v Rio de Janeiru rezoluci, která doporučovala zemím západní hemisféry uznat exilové vlády států okupovaných Německem a Itálií. Tohoto uznání se pak dostalo i Benešově londýnské vládě.

Ani po roce 1945, kdy se Československo a země Latinské Ameriky i Španělsko a Portugalsko ocitly na opačných stranách železné opony, nebyly vztahy úplně přerušeny. Pokračovaly především obchodní kontakty, v některých případech ale také kulturní styky. Hranici mezi oběma světy překračovala hudební tělesa, konaly se výstavy či filmové festivaly, v omezené míře probíhala i výměna studentů a akademických pracovníků. Československo-chilský institut s účastí předních pedagogů a studentů Karlovy univerzity působil v této době jako neformální zastupitelský úřad Československa v Santiagu. Velkou příležitostí pro styk s hispánským světem byly pro československé hispanisty po roce 1959 československo-kubánské kontakty.

K radikální proměně došlo po roce 1989, kdy se kulturní a akademické kontakty znásobily nejen na oficiální úrovni, ale také na úrovni osobních iniciativ. České vysoké školy podepsaly četné dohody s univerzitami ve Španělsku, Portugalsku a školami v různých latinskoamerických zemích, Karlova univerzita a její fakulty nevyjímaje.

Světovou raritou spojenou s akademickým prostředím je pak předávání ceny Prémio Iberoamericano, které si již získalo své tradiční místo v českém akademickém

prostoru a věřím, že se bude nadále rozvíjet. Předávání ceny Prémio Iberoamericano se koná tradičně ve Vlasteneckém sále Karlovy univerzity, která tak jasně prezentuje svůj zájem na rozvoji hispánských a luzobrazilských studií na své půdě a na českých vysokých školách vůbec.

Všem studentům, kteří se letošního ročníku zúčastnili, srdečně blahopřeji, a samozřejmě obzvláště těm, kteří budou dnes za své práce oceněni.

Děkuji Vám za pozornost.

Muchas gracias.

Obrigado